

Beatrice Granberg

1916–2000

Kansallismuseon rahakammion entinen tutkija Beatrice Granberg kuoli Helsingissä 10. syyskuuta 2000. Hän oli syntynyt Tampereella 1. toukokuuta 1916 ja valmistunut Helsingin yliopistosta 1945 aineinaan Suomen ja Pohjoismaiden arkeologia, itämaiset kielet ja taidehistoria. Seuraavana vuonna hän korotti itämaisten kielten cum laude -arvosanansa laudaturiksi, ja vuosina 1948–51 hän jatkoi kieliopintojaan Upsalassa, Jerusalemissa ja Lontoossa yhteensä noin kahden vuoden ajan.

Granberg osallistui arkeologisiin kaivauksiin ensimmäisen kerran Porvoon Henttälässä vuonna 1939. (Siellä hänen hento olemuksensa muistettiin elävästi vielä käydessäni kaivauspaikalla 1971.) Ei varmuudella tiedetä, mikä johti hänet opiskelemaan itämaisia kieliä, mutta on arveltu, että synnä saattoi olla ystävyys Jouko Voionmaan kanssa: Voionmaa suoritti 1941 itämaisten kielten approbaturin pätevytykseen Rahakammion intendentin virkaan. Granberg seurasi Voionmaata sittemmin myös Rahakammioon, missä hän 1945–47 työskenteli harjoittelijana ja sen jälkeen ajoittain mm. Voionmaan sijaisena tämän ollessa kaivauksilla tai matkoilla.

Kiinnostus kieleen ja kulttuuriin oli ehkä myös sukuperintöä, sillä Beatrice kuului siihen Granberg-sukuun, jonka alkuperäinen nimi oli ollut Ganander. Hänen isoisänsä, tehtailija E. J. Granberg, oli kuuluisan Christfried Gananderin veljenpoika.

Rahakammiossa Granbergia työllistivät maamme viikinkiajan itämaiset rahalöydöt, joita kukaan ei ollut meillä osannut tutkia sen jälkeen, kun Helsingin yliopiston raha- ja mitalikokoelman esimies, professori Arthur Hjelt oli kuollut 1931. Hänen

päätyökseen näiden löytöjen tutkijana tuli *Förteckning över kufiska myntfynd i Finland* (1966). Nimensä mukaisesti se on ensisijaisesti luettelo, ja sellaisena se on melko hankala käyttää. Granbergin tarkoitus oli täydentää sitä erillisellä kommentaarioriosalla, joka alun perin lienee ollut suunniteltu ilmestyväksi yhtä aikaa luettelon kanssa.

Kun itse vuoden 1970 tienoilla aloittelin työskentelyä Rahakammiossa, kommentaarin puhtaaksikirjoittaminen oli alkamassa. Se ei kuitenkaan koskaan ilmestynyt, ja Granbergin jäämistöstä löytyi vain joukko katkelmallisia ja epäjärjestyksessä olevia luonnoksia. Vasta yli puoli vuotta hänen kuolemansa jälkeen ilmeni, että hän oli luovuttanut yli 200-sivuisen mutta edelleen jonkin verran keskeneräisen käsikirjoituksen ystävälleen, Museoviraston ja Suomen Muinaismuistoyhdistyksen entiselle kirjastonhoitajalle Berit Boströmille, joka puolestaan oli »kätkenyt» sen Muinaismuistoyhdistyksen arkistoon. Käsikirjoituksen julkaiseminen sellaisenaan ei liene mielekästä, mutta toivottavaa on, että se voidaan saattaa alan tutkijoiden käyttöön tavalla, joka tekee oikeutta tekijän alkuperäiselle tarkoitukselle.

Nuoremman polven silmissä Granberg on ollut omalaatuinen hahmo siksi, että hän muutamia lyhyitä viransijaisuuksia lukuun ottamatta teki työtä ilman palkkaa. Vapaaehtoistyöntekijöillä on museotalalla kuitenkin pitkät perinteet: heihin kuului aikanaan myös arkeologi Alfred Hackman, joka suoritti kaivauksia omilla varoillaan monen vuoden ajan ennen kuin otti vastaan palkatun viran. Varmaankin myös Granberg nautti siitä riippumattomuudesta, jonka peritty omaisuus mahdollisti, mutta epäilemättä hän silti kaipasi vakinaisen viran tuomaa turvaa ja arvostusta. Jos otetaan huomioon, että hän 1950- ja 1960-luvuilla itse asiassa oli Suomen kansallismuseon pääasiallinen numismatiikan tuntija, joka – Voionmaan keskittyessä mitalitaiteeseen – vastasi koko Aasian ja myös antiikin rahoista, vaikuttaa kieltämättä epäoikeudenmukaiselta, ettei hänelle ilmeisesti koskaan vakavasti yritetty järjestää vakinaista työsuhdetta.

Beatrice Granberg oli tuttujen parissa seurallinen ja puhelias. Hän oli myös hyvin huumorintajuinen, ja pienen kokonsa ja alituisen tupakoimisensa takia hän oli itsekin usein anekdoottien aiheena. Ennen kaikkea hän oli kuitenkin monipuolisesti sivistynyt ja sanan täydessä merkityksessä kultivoitunut ihminen.

Jo hänen elinaikanaan kuiskailtiin, että hänen kotinsa seinät ovat »täynnä» Wrightin veljesten lintutauluja. Näiden huhujen totuudellisuus paljastui dramaattisella tavalla, kun ilmeni, että hän oli kuollut sukuhaaransa viimeisenä ja tekemättä testamenttia, jättäen perintöjen kautta kertyneen huomattavan omaisuuteensa ja siihen sisältyvän laajan taulukokoelman tietien tahtoen valtiolle. Suomalaisen 1800-luvun taiteen ohella kokoelmaan kuuluu mm. yksittäisiä Zornin, Liljeforsin ja Aivazovskin teoksia.

Itse hän kuitenkin lienee toivonut tulevansa muistetuksi ennen kaikkea tutkijana. A. M. Tallgren arvosteli aikanaan hänen pro gradu -kirjoitustaan »*Sasanidiska silverskålar*» sanoilla »Hyvä ja asiallinen kirjoitus, selvä ja johdonmukainen.» Lähes samalla tavalla on itämaisen numismatiikan johtava tutkija Michael Bates hiljattain luonnehtinut hänen luetteloaan itämaisista rahoista: »very useful and reliable». Julkaisematon käsikirjoitus (jonka hän muun omaisuutensa tavoin jätti jälkeensä ilman muodollista testamenttia) tulee epäilemättä korostamaan tätä myönteistä kuvaa hänen työstään.

Tuukka Talvio

Beatrice Granbergin julkaisut

1. Myntfyndet från Lillkyro. *Corolla archaeologica in honorem C. A. Nordman*, Helsinki 1952, s. 126–140.
2. Arabiska mynt från ett skelettgravfält på Kjuloholm i Kjulo sn. *Finskt Museum* 1952, s. 5–17.
3. Reflexioner kring ett sällsynt kalifmynt från Asikkala. *Finskt Museum* 1954, s. 9–13.
4. Arabiska mynt, Finland. *Kulturhistorisk lexikon för nordisk medeltid* I, 1956, p. 191–194.
5. *Förteckning över kufiska myntfynd i Finland*. *Studia Orientalia* 34, Helsinki 1966.
6. Fyra nya omajjaddirhemer från Gotland. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1971, s. 5–19.

Granbergin käsialaa ovat lisäksi itämaisia rahoja käsittelevät kohdat Helmer Salmon artikkeleissa En karelsk silverskatt från Sysmä socken, *Finskt Museum* 1953, ja Ett par västfinska silverdepåfynd från 1000-talet, *Finskt Museum* 1954.